

ЖИТЕЙСКИЯТ ИЗБОР НА ЛИРИЧЕСКИЯ ГЕРОЙ В СТИХОТВОРЕНИЕТО „НА ПРОЩАВАНЕ“ ОТ ХРИСТО БОТЕВ

Всеки читател би определил творчеството на известния български поет революционер Христо Ботев като молитва за борба. В стихотворението си „На прощаване“ той утвърждава поведението на една свободна духом личност, която дава достоен пример за подражание от бъдещите поколения българи.

Житетският избор на Ботевия лирически герой е пътят на борбата. Бунтовникът притежава родолюбив и свободолюбив дух. Пламенният патриотизъм и силната ненавист към потисниците предопределят избора му - да тръгне по страшния, но славен път на борбата. Героят е готов достойно да извърви пътя до своята Голгота, да принесе себе си в жертва на светлия идеал-свободата на родината. Формата на стихотворението „На прощаване“ е изповедна - лирическият герой изповядва трудните мигове на житетски избор, които е изстрадал с цялата си душа.

Заглавието на творбата веднага прави впечатление на читателя. То ни показва, че в стихотворението не става дума само за раздяла между двама души. Ако беше така, то би било например „На раздяла“. В действителност героят търси майчината подкрепа и разбиране. Образът на майката е свят. Неслучайно лирическият герой решава да ѝ довери най-съкровения си мисли и копнежи. Майката също има принос в направения от сина ѝ избор - та нали точно тя още от люлката го е закърмила с омраза към поробителите и любов към отечеството. Тя го е възпитавала в такъв свободолюбив и непокорен дух, да бъде с такова „сърце мъжко, юнашко“. Майката е най-скъпият и близък човек на лирическият герой. Нейната мъка би била неутешима, ако с рожбата ѝ се случи нещо. Но бунтовникът вярва, че силната майчина обич ще превъзмогне болката, че ще го разбере, одобри и подкрепи направения от него избор. Лирическият герой се чувства отговорен за съдбата на семейството си. Болка изпълва сърцето му при мисълта, че оставя сами и беззащитни клетите си майка и братя.

Бунтовникът се чувства длъжен да съобщи на майка си причините за избория от него път. Авторът не рисува детайлна картина на робството, но и общата представа, която изгражда у читателя, е достатъчно въздействаща и изразителна: турчинът „бесней“ над най-святото за българина - бащиното огнище.

Ботев умело използва художествения похват синекдоха, за да изгради образа на род-ния дом. За всеки човек това място е свързано с най-скъпи и съкровени спомени:

... там, дето аз ом пораснал
и първо мляко засукал
там, дето либе хубаво
черни си очи вдигнеше
и с оназ тиха усмивка
в скръбно ги сърце впиеше:
там, дето баща и братя
черни чернеят за мене!...

Безчинствата на поробителите събуждат гнева и яростта в душата на бунтовника. Той трябва да се бие, за да възвърне потъпканото достойнство на близките си, а и на целия български народ.

Лирическият герой представя и двете възможни алтернативи от направения избор. Той е реалист и ясно съзнава, че смъртта е по-нежеланият, но по-вероятен изход от борбата срещу „врагът си безверни“. Въпреки това бунтовникът е категоричен в своя избор. Пътят към свободата е „страшен, но славен“. Той е осеян с многобройни жертви. Юнакът е готов да приеме смъртта. В неговото съзнание тя е синоним на жертвено извоювана свобода. „Свобода и смърт юнашка“ се сливат. Изравнени са като национални и поетични стойности. Свободата може да бъде

постигната само чрез смъртта.

Картината на смъртта е зловеща, но едновременно с това и красива, защото заедно със смъртта в името на свободата се ражда и безсмъртието. Името на героя ще се превърне в легенда. Подвигът му ще остане в паметта на народа векове наред. Песента за юнака и неговата юнашка смърт ще опази от забрава безсмъртния дух на лирическия герой.

Следващите поколения, ще приемат посланията му чрез песента или чрез разказа на майката. Заветът на героя осмисля приемствеността в борбата. Би ли имала някаква стойност саможертвата на бунтовника, ако нямаше последователи! Юнакът желае и други като него да се научат силно да любят и мразят, да притежават несломим и непокорен дух, да бъдат достойни хора и да умрат с чест, оставяйки светъл спомен за себе си.

Лирическият герой, който не иска да лиши майчиното сърце от надежда и вяра, рисува и втората картина - тази на победното завръщане. Тя е контрастно противопоставена на първата: вместо трагичен край - победно завръщане; вместо Сбогуване на юнака единствено с майката - споделена радост с близките. Първата картина е графично изобразена в бяло и черно: „бяло ми месо по скали/ по скали и по орляци/ черни ми кърви в земята/ в земята, майко, черната“, а във втората има колорит. Юнаците са щастливи, че са се завърнали живи и здрави. Самочувствието от славната победа изпълва сърцата им. С трепет Ботевият лирически герой очаква срещата с майка и либе. Той копнее за близостта на либето, но е нетърпелив за срещата с майка си. С гордост ще потърси признанието ѝ за правотата на направения от него избор.

Победното завръщане на юнаците е всенароден празник. Те са посрещнати с венци от бръшлян и китки здравец. Символиката на цветовете е ясно изразена - вечност на жертвоготовния и непобедим дух на българина.

След емоционално преживяната среща с близки и родни, лирическият герой се връща

към действителността. Осъзнава, че тепърва му предстои да поеме по трудния път на борбата, чийто изход е неизвестен. Но неизвестността и несигурността не разколебават героя. Решителен и горд, той следва своя избор. Нито за минута съзнанието му не е заето от мисълта за връщане назад.

Последното четиристишие на творбата:

Но... стига ми тая награда -

да каже нявга народът:

умря сиромаш за правда,

за правда и за свобода...

разкрива най-точно идеала на героя. Той не желае нищо друго, освен това, споменът за него и за неговия подвиг да се съхрани вечно в народната памет. За юнака най-голямата награда е народът да не го забрави. Тогава той ще умре щастлив в бой за свободата.

Творбата на Ботев е послание към съвременните българи да не забравят своите национални герои. Поетът ни напомня, че благодарение на такива истински родолюбци сега ние живеем в свободна България.

Първи кръг на Олимпиада по български език и литература